

Téma:

**Szakpolitikai tanulmány -
Foglalkoztatáspolitikai monitor**

Időszak:

2013. december

Dátum:

2014. január 15.

SZÁZADVÉG
ALAPÍTVÁNY

SZÁZADVÉG
gazdaságkutató zrt.

STRATEGOPOLIS
KÖMÉNYIPARI TANULMÁNYI ÉS TUDÁSMENEDZSERI KFT.

Az anyag az NFM_SZERZ/378/1 (2012) számú
szerződés teljesítésére készült.

Tartalom

.....	1
I. Vezetői összefoglaló	1
II. Monitoring	4
1. Nemzetközi munkaerőpiac	4
2. Magyar munkaerő-piaci folyamatok.....	6
3. Nemzeti Foglalkoztatási Alap.....	10
4. A kormányprogram értékelése.....	12
4.1. Tíz év alatt egy millió munkahely	12
III. Elemzések.....	14
1. Magyarország és Németország munkaerőpiaca a válságban	14
2. 2013-as Nemzeti Foglalkoztatási Alap.....	17

I. Vezetői összefoglaló

Az eurózónában a munkaerő-piaci folyamatok továbbra sem javultak és érdemi fordulatra az év további részében sem számítunk. Eközben az Egyesült Államokban újra javult munkaerőpiac helyzete. Az Egyesült Államokban a munkaerő iránt megnyilvánuló kereslet az év eleje óta emelkedik: a szezonálisan kiigazított adatok alapján a foglalkoztatottság 2013 első fél évében mért 0,8 százalékos bővülés után a harmadik negyedévben 0,3 százalékos növekedést jelez. A legfrissebb adatok szerint októberben az év/év foglalkoztatásbővülés 1,7 százalékra gyorsult. Az euróövezetben 2013 III. negyedévében nem csillapodott a munkaerő-piaci válság, fordulat rövid távon nem várható. A foglalkoztatottság az év második három hónapjában újabb zsugorodást jelzett: az előző év azonos időszakához képest 1 százalékos, az előző negyedévhez viszonyítva mindössze 0,1 százalékos visszaesést regisztráltak. A valutaövezeti munkanélküliségi ráta a 2013 III. negyedévében regisztrált 12,2 százalékkal újabb történelmi csúcsra emelkedett.

Hazánkban a gazdasági aktivitás lényegében változatlan maradt 2013 novemberében a KSH adatai alapján, a szezonálisan kiigazított aktivitási ráta 57,7 százalékos volt, amely így historikus csúcson tartózkodott az év második felének a vége felé. A munkakínálatra továbbra is az aktivitást ösztönző kormányzati intézkedések hatnak (nyugdíjkorhatár emelése, rokkantsági feltételek és munkanélküli ellátások szigorítása), valamint a közfoglalkoztatás növekvő volumene.

A foglalkoztatottak száma 2013 novemberében jelentősen emelkedett az előző hónaphoz képest. A szezonálisan kiigazított foglalkoztatási arány így 52,1 százalékos volt, amely újabb csúcst jelent. A versenyszféra munkakereslete kis méretékben növekedhetett, miközben a külföldön munkát vállalók és a közfoglalkoztatottak száma jelentősen bővült. A közfoglalkoztatás és a külföldi telephelyen dolgozók száma járult hozzá a rekord nagyságú foglalkoztatáshoz az elmúlt időszakban. Nélkülük csak kis mértékben nőtt a versenyszféra munkakereslete, amelyet az intézményi statisztikák is alátámasztanak.

A KSH Munkaerő-felmérése alapján a tartós munkanélküliek aránya és az álláskeresői idő tavaly novemberben enyhén csökkent az előző hónapokhoz képest: a munkanélküliek 55,1 százaléka keres több mint egy éve állást.

A munkaerőpiac feszességét jellemző Beveridge-görbe jelentősen javult az év végén, mivel a kiírt új, nem támogatott álláshelyek száma több mint 4 ezerrel nőtt egy év alatt. Ez alapján úgy látjuk, hogy a vállalatok erősödő munkakereslete a jövőben is fennmaradhat. Részben ennek, részben az alacsonyabb inflációs környezetnek, illetve a mérsékelt minimálbér-emelésnek tudható be, hogy jelentősen lassult a béremelkedés üteme aggregált szinten, illetve a versenyszférában éves szinten. A versenyszférában a bruttó átlagkeresetek 5,1 százalékkal nőttek októberben, ami az előző évek átlagához képest alacsonyabb ütemű.

A Nemzeti Foglalkoztatási Alap bevételei és kiadásai 2013 novemberében az előző évek átlagához képest kedvezően alakultak. A bevételi oldali 329 milliárdos előirányzatnak 97,2 százaléka teljesült 2013 októberéig, az év tizenegyedik hónapjáig 320 milliárd forint folyt be az alap kasszájába. Az aktív támogatások előirányzatának csak 67,3 százalékát költötte el az állam, ami annak köszönhető, hogy az idei évben elsősorban uniós forrásokból próbálják finanszírozni a képzéseket. A Start-munkaprogram 154 milliárdos keretéből már 146 milliárd forint került felhasználásra. A tervezett kiadások 83,1 százalékát, azaz 295 milliárd forintot kifizettek az év első tizenegy hónapjában. Az egyenleg így 25 milliárd forintos volt.

A 2010-es kormányprogramban az egyik fő vállalás az volt, hogy 10 év alatt 1 millió új munkahelyet teremtsen a Kormány. 2010 második negyedében 3 millió 779 ezer fő volt foglalkoztatva az országban. Ez alapján 2020-ra el kell érni a 4 millió 779 ezer főt. Jelenleg a szezonálisan kiigazított létszámadat 3 millió 947 ezer fő, amely alapján 4,4 százalékkal emelkedett a foglalkoztatottak száma. Amennyiben dinamikusán kívánjuk követni a foglalkoztatottság jövőbeni alakulását, akkor már látható, hogy a válságból való kilábalás miatt az első években csak enyhe foglalkoztatottság bővülés valószínűsíthető meg, amely 2015 után felgyorsulhat. Ez alapján a kormányzati tervek megfelelő ütemben haladnak, de a jövőben példanélküli foglalkoztatottság bővül szükséges.

A 2008-ban kirobbant gazdasági világválság következtében az Európai Unió számos országában a munkaerő-piaci folyamatok jelentősen romlottak. Az egyik kivételt Németország jelent, ahol nem volt olyan negatív hatása az USA-ból kirobbanó pénzügyi válságnak. A válság kirobbanása előtt egészen 2005-ig jelentősen nőtt a munkanélküliség Németországban. A fordulatot 2005 jelentette, amikor is a csúcsot jelentő 11,3 százalékról 2013 év végéig 5,3 százalékra szülyedt a munkanélküliség aránya. Az akkori SPD Zöld párti koalíció, Gerhard Schröder vezetésével bejelentette az „Agenda 2010” nevű programját. Legfontosabb intézkedése a szociális segély megszüntetése volt (ún. Hartz-IV-törvény), a munkanélküli-segéllyel egybevonva kialakította a kétfajta munkanélküliségi juttatást (Arbeitslosengeld I és II), amelyre az álláskeresőket meghatározott ideig voltak jogosultak. Ha ezen időszak alatt nem fogadtak el egy felajánlott munkahelyet, megszüntették a segély kifizetését. Ezzel az volt a célja a német kormánynak, hogy munkakeresésre ösztönözze az álláskeresőket és az inaktívakat. Összességében a Kormány foglalkoztatáspolitikája nagyon hasonlít a német reformokra: szintén munkaóra ösztönöz, és nem támogatja azt, hogy az inaktívak segélyből éljenek. A legnagyobb különbség viszont az, hogy a német gazdaság szerkezete jobban támogatja azt, hogy a versenyszférában jöjjenek létre az új munkahelyek, míg nálunk a reformok a válság időszakában indultak el, amely jelentősen megnehezíti a kitűzött célok elérését.

A 2014-es költségvetésben a Nemzeti Foglalkoztatási Alap bevételi és kiadási főszámai csak kis mértékben változtak az előző évhez képest. Ebben az évben már nem lesznek olyan hangsúlyeltolódások, mint amik tavaly történtek a passzív és aktív eszközök finanszírozása

között. A tavalyi évhez képest jelentősen csökkent a tervezett egyenleg, amelynek önmagában nincs információtartalma, sem a költségvetési hiány, sem az Alap gazdálkodása szempontjából. Az elsődleges szempont az, hogy a törvényben szereplő fő számok teljesüljenek, ami valószínűsíthető az előző évi bevételi oldali folyamatok tükrében. Az egyenleg a betétállomány változása nélkül 50 milliárdos hiánnyal van tervezve, amely teljesülésének feltételi adottak.

II. Monitoring

1. Nemzetközi munkaerőpiac

Az eurózónában a munkaerő-piaci folyamatok továbbra sem javultak és érdemi fordulatra az év további részében sem számítunk. Eközben az Egyesült Államokban újra javult munkaerőpiac helyzete.

Az Egyesült Államokban a munkaerő iránt megnyilvánuló kereslet az év eleje óta emelkedik: a szezonálisan kiigazított adatok alapján a foglalkoztatottság 2013 első fél évében mért 0,8 százalékos bővülés után a negyedik negyedévben 0,9 százalékkal bővült a kereslet.¹ A legfrissebb adatok szerint decemberben az év/év foglalkoztatásbővülés 1 százalékos volt. A pozitív folyamat a versenyszférának köszönhető, hiszen 2012 és 2013 novembere között 1,3 százalékkal nőtt a foglalkoztatottak száma, miközben az állami szférában 0,1 százalékkal csökkent. A magánszférában továbbra is elsősorban a szolgáltató szektornak köszönhető a bővülés. A munkanélküliségi ráta az idei év novemberében öt éves mélypontra, 6,7 százalékra esett, ami januárhoz képest 1,1 százalékpontos javulást jelent.

Az euróövezetben 2013 III. negyedévében nem csillapodott a munkaerő-piaci válság, fordulat rövid távon nem várható. A foglalkoztatottság az év második három hónapjában újabb zsugorodást jelzett: az előző év azonos időszakához képest 1 százalékos, az előző negyedévhez viszonyítva mindössze 0,1 százalékos visszaesést regisztráltak.² Szektorális bontásban nézve az ipari foglalkoztatottság csökkenése tovább enyhült, a szolgáltató szektorban pedig stagnáló munkaerő iránti keresletet regisztráltak negyedéves bázison. A ledolgozott munkaórák száma az előző év azonos időszakához viszonyítva 0,7 százalékkal zsugorodott a júniusban végződő negyedévben.

A valutaövezeti munkanélküliségi ráta a 2013 novemberében regisztrált 12,1 százalékkal történelmi csúcson tartózkodott. Az előző év azonos időszakához képest 0,3 százalékponttal nőtt az állástalanok aránya. Az EU egészében is historikusan magas szinten tartózkodik a ráta: novemberben, az előző hónapokhoz hasonlóan 10,9 százalékot regisztráltak, ez éves alapon 0,2 százalékpontos növekedést jelent.

Az egyes tagországok munkaerőpiacának állapota továbbra is rendkívül eltérő. A magas aggregált mutató elsősorban néhány perifériális euróövezeti országhoz köthető. A legfrissebb, októberre vonatkozó statisztikák szerint éves bázison 13 tagállamban emelkedett a munkanélküliségi arány. Az egyes országok közötti szórást jól jelzi, hogy míg Ausztriában 4,8 százalékon áll az index, addig Spanyolország esetében már 26,7 százalékos értéket regisztráltak.

¹ Forrás: U.S. Bureau of Labor Statistics

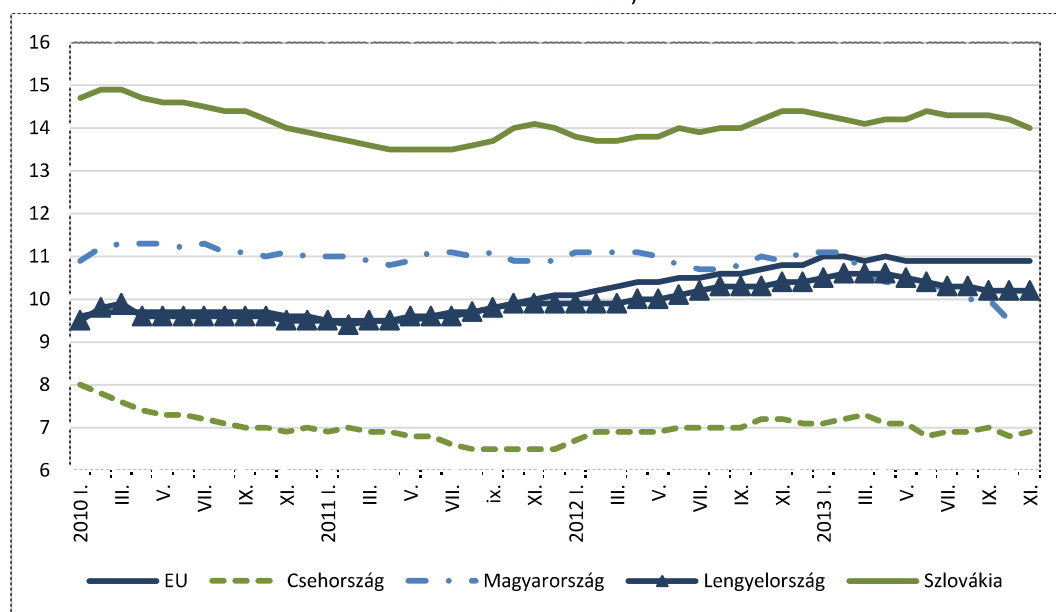
² Forrás: Eurostat

Az Európai Bizottság novemberi prognózisa szerint a gyenge gazdasági aktivitás csökkenti a munkaerő-piaci keresletet, és a vállalatok egyre kevésbé tudnak a munkaórák csökkentésével reagálni, így idén tovább nő a munkanélküliségi ráta.³ Az előrejelzés szerint 2013 egészében az EU-ban 0,4, míg az euróövezetben 0,9 százalékkal zsugorodik a foglalkoztatottság, a munkanélküliségi arány pedig 11,1, illetve 12,2 százalékon tetőzik a két régióban.

2014-ben a gazdasági növekedés lassú helyreállása már segíthet stabilizálni a munkaerőpiacokat. Ennek fényében a bizottság szerint idén az unióban és a valutaövezetben rendre 0,3 és 0,2 százalékos foglalkoztatottság bővülésre lehet számítani, amire 2011 óta nem volt példa. A munkanélküliségi ráta az övezetben 12,2 százalékon maradhat, az EU-ban pedig 11 százalékra mérséklődhet jövőre.

A visegrádi három munkaerőpiaca egymástól eltérő képet festett 2013 novemberében. A cseh munkanélküliségi arány változatlan, 6,9 százalékon maradt. Szlovákiában enyhén csökkent az állástalanok aránya, míg Lengyelországban változatlan maradt az előző hónapokhoz képest. Ezekben az országokban elsősorban a munkaerő-piaci aktivitást ösztönző rendszerek jobb kihasználtsága, az erősödő munkahelyteremtés, valamint a külföldön dolgozók növekvő száma okozott javulást a statisztikákban.

1. ÁBRA: MUNKANÉLKÜLISÉG AZ EU-BAN ÉS A VISEGRÁDI ORSZÁGOKBAN (SZÁZALÉK, SZEZONÁLISAN KIIGAZÍTOTT)⁴

Forrás: Eurostat

A legfrissebb prognózisok szerint a régiós munkaerőpiac idén tovább gyengül, a közeljövőre vonatkozó előrejelzések azonban jelentős eltérést mutatnak. Jövőre egyedül Szlovákiában

³ European Commission [2013]: European Economic Forecast Autumn 2013

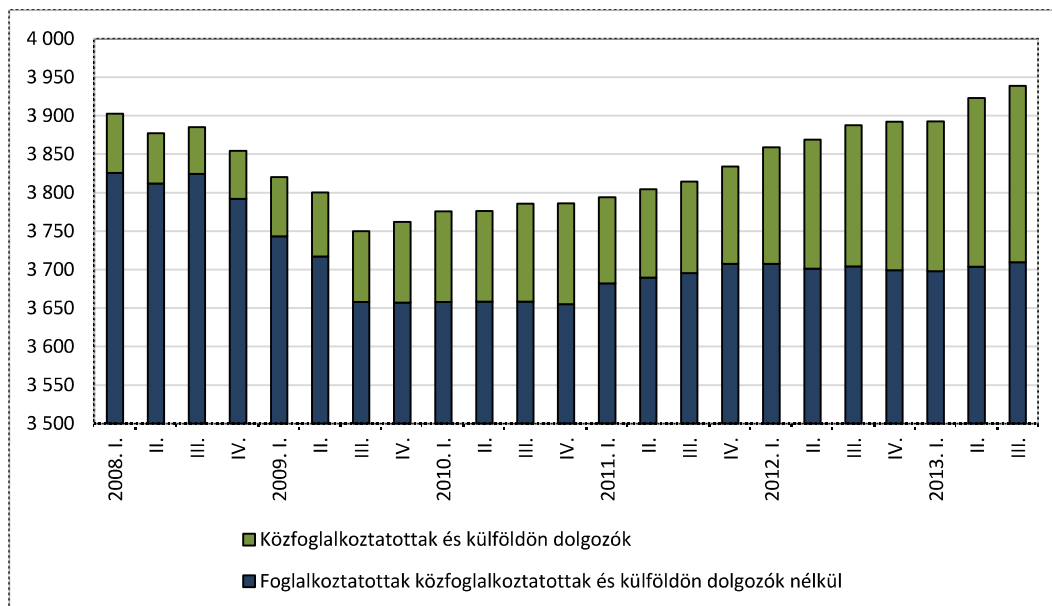
⁴ Lengyelország esetében a lengyel statisztikai hivatal adatait használtuk fel.

várható javuló munkaerő-piaci helyzet, aminek következtében a foglalkoztatottság visszafogott ütemű növekedése, valamint a munkanélküliségi ráta süllyedése várható.⁵ Lengyelországban jövőre a munkaerő-piaci körülmények stabilizálódása után jelentősebb javulás csak 2015-ben várható, míg Csehországban a gyengülő gazdasági kilátásokkal összhangban növekvő munkanélküliségi arány várható az elkövetkező két évben.⁶

2. Magyar munkaerő-piaci folyamatok

A gazdasági aktivitás lényegében változatlan maradt 2013 novemberében a KSH adatai alapján,⁷ a szezonálisan kiigazított aktivitási ráta 57,7 százalékos volt, amely így historikus csúcson tartózkodott a mutató az év második felének a vége felé. A munkakínálatra továbbra is az aktivitást ösztönző kormányzati intézkedések hatnak (nyugdíjkorhatár emelése, rokkantsági feltételek és munkanélküli ellátások szigorítása), valamint a közfoglalkoztatás növekvő volumene.

2. ÁBRA: A FOGLALKOZTATOTTAK SZÁMA (EZER FŐ, SEZONÁLISAN KIIGAZÍTOTT)

Forrás: KSH, Századvég-számítás

A foglalkoztatottak száma 2013 novemberében jelentősen emelkedett az előző hónaphoz képest. A szezonálisan kiigazított foglalkoztatási arány így 52,1 százalékos volt, amely újabb csúcst jelent. A versenyszféra munkakereslete kis méretékben növekedhetett, miközben a külföldön munkát vállalók és a közfoglalkoztatottak száma jelentősen növekedhetett. A fenti ábrán látható, hogy közfoglalkoztatás és a külföldi telephelyen dolgozók száma járult hozzá a

⁵ Národná Banka Slovenska [2013]: Medium-term Forecast 2013 Q4

⁶ Cech National Bank [2013]: Inflation Report 2013 IV; National Bank of Poland [2013]: Inflation Report November 2013

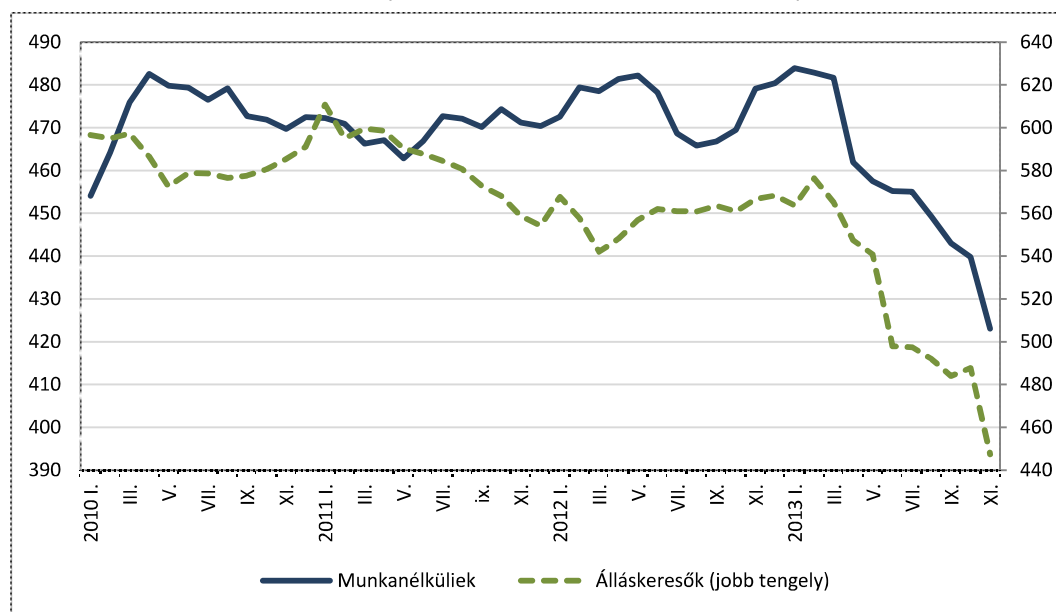
⁷ http://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_evkozi/e_qlf033.html - Az adatok 2013.12.12.-én lettek letöltve.

rekord nagyságú foglalkoztatáshoz az elmúlt időszakokban. **Nélkülük csak kis mértékben nőtt a versenyszféra munkakereslete, amelyet az intézményi statisztikák is alátámasztanak.**

Az intézményi statisztikák alapján az alkalmazottak száma enyhén bővült 2013 októberében is.⁸ A foglalkoztatás az ingatlanügyek és az adminisztratív szolgáltatást nyújtó vállalatoknál nőtt, valamint az iparban is bővült a munkakereslet az egy évvel ezelőtti állapothoz képest. A legnagyobb csökkenést a bányászat, építőipar és a szálláshely-szolgáltatás ágában regisztrálták. A mezőgazdaságban jelentősen csökkent a foglalkoztatottak száma mivel jelentősen csökkenhetett a közfoglalkoztatottak száma.

A munkanélküliség szezonálisan kiigazított rátája 9,6 százalékra csökkent 2013 novemberében, vagyis az állástalanok aránya tovább süllyedt az év tizenegyedik hónapjában. Bár a KSH felméréséből származó munkanélküliek és a Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálat (NFSZ) által nyilvántartottak száma eltér egymástól, de az utóbbi hónapok adatai egy irányba mutatnak. Az NFSZ által regisztrált állás keresők száma is csökkenő tendenciát mutatott az elmúlt hónapokban.

3. ÁBRA: MUNKANÉLKÜLIEK ÉS REGISZTRÁLT ÁLLÁSKERESŐK
(EZER FŐ, SZEZONÁLISAN KIIGAZÍTVA)

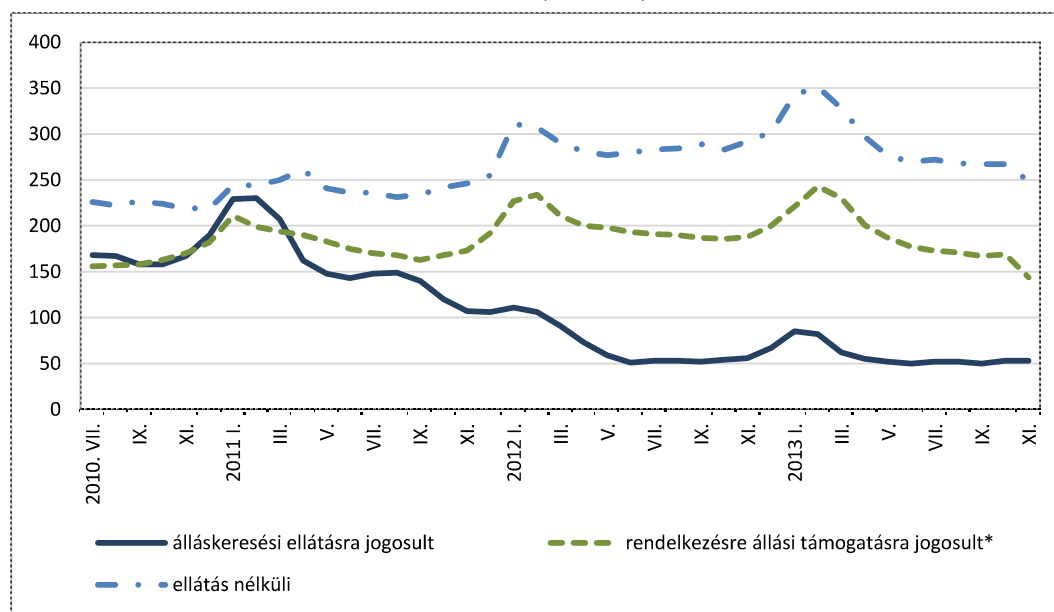
Forrás: Nemzeti Munkaügyi Hivatal. KSH

A KSH Munkaerő-felmérése alapján a tartós munkanélküliek aránya és az állás keresési idő tavaly novemberben enyhén csökkent az előző hónapokhoz képest: a munkanélküliek 55,1 százaléka keres több mint egy éve állást. Ez azonban csak a közfoglalkoztatás hullámzó részvételi számának a következménye, mivel év elején sokan elveszítik támogatott

⁸http://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_evkozi/e_gli001c.html - Az adatok 2013.12.12.-én lettek letöltve.

státuszukat és munkanélküliek lesznek, így csökkentve az említett mutatók értékét, amely a felfutás után újra emelkedett. Az NFSZ adatai szerint 2013 novemberben a 12 hónapja, vagy annál több ideje a nyilvántartásban szereplők száma egy év alatt 2,6 százalékkal emelkedett, így a regisztráltak 31,7 százaléka tartós álláskereső. A strukturális problémák így összességben alig enyhültek a hazai munkaerőpiacon.

4. ÁBRA: A REGISZTRÁLT ÁLLÁSKERESŐK SZÁMA EGYES KATEGÓRIÁK SZERINT
(EZER FŐ)

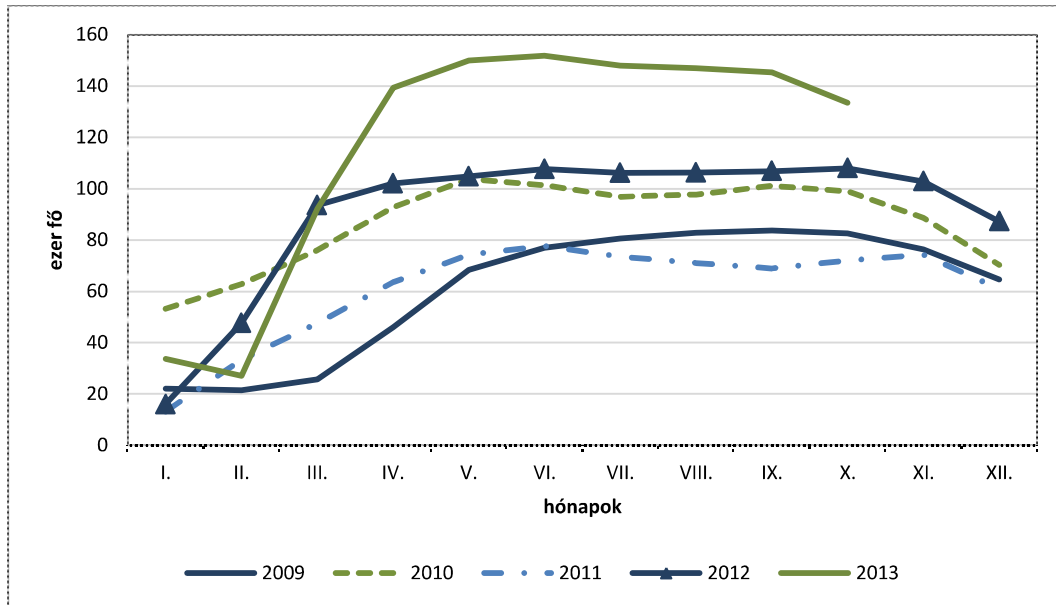

Forrás: NFSZ, *szociális ellátásban részesülők 2012-től

Az ellátórendszer átalakításának hatásait még korai lenne értelmezni, de az már jól látszik, hogy az ellátatlan álláskereső aránya rendkívül magas, viszont az emelkedése megállt köszönhetően a közfoglalkoztatás kibővítésének. Az NFSZ adatai alapján 249 ezer fő ellátás nélküli álláskeresőnek bizonyult szeptemberben. Ez leginkább az álláskeresői segély folyósítási idejének csökkentése miatt következhetett be, ugyanis egy év alatt 3 ezer fővel zsugorodott a csoport létszáma.

A munkaerőpiac feszességét jellemző Beveridge-görbe jelentősen javult az év végén, mivel a kiírt új, nem támogatott álláshelyek száma több mint 4 ezerrel nőtt egy év alatt. Ez alapján úgy látjuk, hogy a vállalatok erősödő munkakereslete a jövőben is fennmaradhat. Részben ennek, részben az alacsonyabb inflációs környezetnek, illetve a mérsékelt minimálbér-emelésnek tudható be, hogy jelentősen lassult a béremelkedés üteme aggregált szinten, illetve a versenyszférában éves szinten.

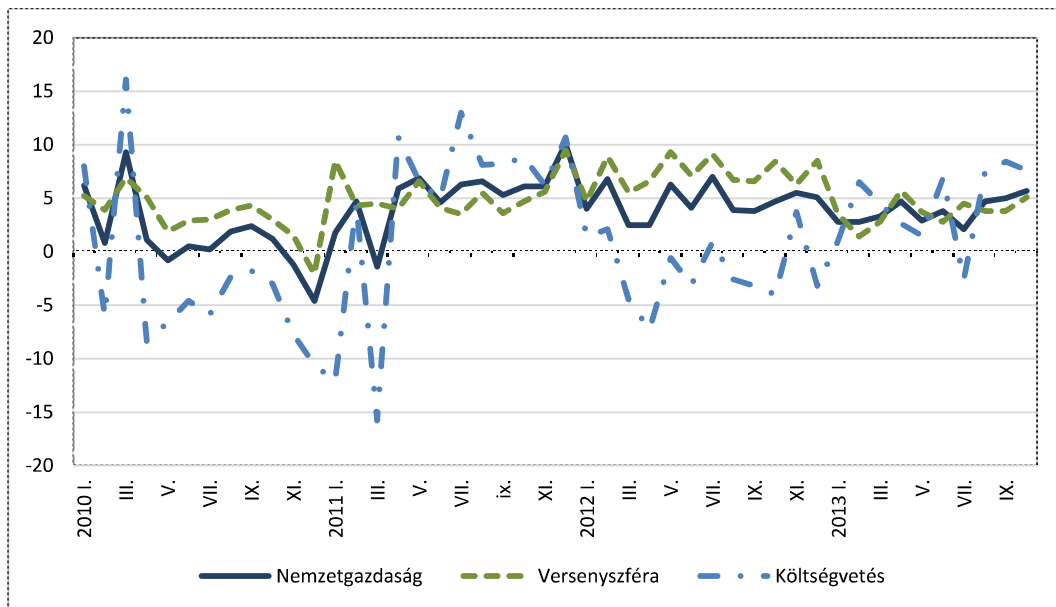
5. ÁBRA: A KÖZFOGLALKOZTATOTTAK LÉTSÁMA A KÖLTSÉGVETÉSI SZERVEKNÉL (EZER FŐ)

Forrás: KSH

A költségvetési szektor foglalkoztatottsága 2013 októberében közfoglalkoztatás nélkül 1,3 százalékkal nőtt egy év alatt. Az év eleji kisebb volumenű közfoglalkoztatás után tartósan magas volt az állomány, amely a szezonális hatások miatt enyhén csökkent októberben. Az állástalanok számának jelentős hó/hó csökkenése arra enged következtetni, hogy novemberben sokan kerültek közfoglalkoztatotti státuszba, amely a téli közmunka rendszeréhez köthető.

6. ÁBRA: BRUTTÓ BÉREK ÉV/ÉV VÁLTOZÁSA (SZÁZALÉKOS)

Forrás: KSH

A növekvő munkaerőigény még nem mutatkozott meg rögtön a bérek dinamikájában: a versenyszférában a bruttó átlagkeresetek 5,1 százalékkal nőttek októberben, ami az előző évek átlagához képest már csak enyhén marad el. A visszafogottabb bérdinamikát a rekordalacsony infláció is befolyásolta. Összességében a bruttó bérek 5,7 százalékkal növekedtek. A bruttó átlagkeresetek legjobban az építőipar ágában nőttek. A feldolgozóiparban, a vendéglátásban és a kereskedelemben szintén átlag feletti volt a keresetek dinamikája. A közsféra bruttó béréi 7,6 százalékkal bővültek. A közfoglalkoztatás kiszűrését követően a költségvetési intézmények alkalmazottainak átlagkeresetei, bérkompenzáció nélkül, 9,4 százalékkal emelkedtek, ami a pedagógusok és az egészségügyi dolgozók béremelésének a következménye. A családi adókedvezmény nélkül számított nemzetgazdasági nettó keresetek növekedési üteme 7,2 százalékos volt 2013 októberében, ami 6,3 százalékos reálbér-bővülésnek felelt meg.

3. Nemzeti Foglalkoztatási Alap

A Nemzeti Foglalkoztatási Alap bevételei és kiadásai 2013 novemberében az előző évek átlagához képest kedvezően alakultak.

A bevételi oldali 329 milliárdos előirányzatnak 97,2 százaléka teljesült 2013 októberéig, az év tizenegyedik hónapjáig 320 milliárd forint folyt be az alap kasszájába. Az idei évi szakképzési hozzájárulásból származó bevételek az előirányzatnak felett alakulnak, hasonlóan az előző évhez. A tavalyi év változásainak hatására egyenletesebb a szakképzési hozzájárulásból a befolyt bevételek összege, de ennek ellenére eltér az előirányzattól.⁹

A kiadási oldali tételek általában többet elárulnak a foglalkoztatáspolitikai eszközökről, mint a bevételi oldali számok. Az év tizenegyedik hónapjában az eddigi évekhez képest másképp alakultak a passzív és aktív kiadások. Az előbbi esetében azért volt csak 73,8 százalékos teljesítés, mivel a tavalyi év decemberében már kifizették előre az álláskeresési támogatások egy részét a munkaügyi kirendeltségek. Erre azért volt lehetősége az intézménynek, mivel az alap 2012-es gazdálkodása révén jelentős többlettel tudott zárni, így nem terhelte az idei évi költségvetést olyan nagymértékben az év elején szokásos nagyobb álláskeresői szám. Emellett az ellátásban részesülők száma is folyamatosan mérséklődött, mivel egyre többen estek ki a jogosultak köréből.

⁹http://www.nav.gov.hu/data/cms276129/Tajekoztato_a_szakkepzesi_hozzajarulas_fizetesi_kotelezettsaggel_osszefuggo_2013.pdf

1. TÁBLÁZAT: A NEMZETI FOGLALKOZTATÁSI ALAP BEVÉTELEI (MILLIÓ FORINT)

Bevételek	módosított előirányzat	XI. hó	teljesítés I-XI. hó	teljesítés %-a
Járadékbevételek és hozzájárulások	174 947,9	15 379,7	169 334,3	96,8
- Egészségbizt. és munkaerőpiaci járadék NFA-t megill. hányada	120 133,3	10 455,4	114 089,2	95,0
- Szakképzési hozzájárulás	54 814,6	4 924,3	55 245,1	100,8
Költségvetési támogatás és hozzájárulás	111 542,7	10 334,3	101 208,4	90,7
- Költségvetési támogatás	20 000,0	2 286,7	17 713,3	88,6
- Munkahelyvédelmi akciótervvel összefüggő hozzájárulás	91 542,7	8 047,6	83 495,1	91,2
Egyéb bevételek	2 650,0	162,0	1 781,3	67,2
- Területi egyéb bevétel	850,0	48,7	401,6	47,2
- Központi egyéb bevétel	1 000,0	107,6	1 206,9	120,7
- Szakképzési és felnőttképzési egyéb bevétel	800,0	5,6	172,8	21,6
Bérgarancia támogatás törlesztése	1 000,0	138,0	941,9	94,2
TÁMOP intézkedések bevételei	39 000,0	5 361,9	46 517,9	119,3
Előző évi előirányzat-maradvány igénybevétele	0,0	0,0	0,0	-
Be nem azonosított bevétel	0,0	-942,4	762,3	-
Költségvetés szerinti bevételek	329 140,6	30 433,5	320 546,0	97,4
Függő tételek	0,0	-40,1	-575,5	-
Összes bevétel	329 140,6	30 393,5	319 970,5	97,2

Forrás: Magyar Államkincstár

Az aktív támogatások előirányzatának csak 67,3 százalékát költötte el az állam, ami annak köszönhető, hogy az idei évben elsősorban uniós forrásokból próbálják finanszírozni a képzéseket. Az év második felének a végén kisebb volt a felhasználása a rendelkezésre álló keretnek.

A Start-munkaprogram 154 milliárdos keretéből már 146 milliárd forint került felhasználásra. Az év elején még kisebb volt a felhasználás, azonban májusban megkezdődött a programok felfutása, amit jól jelzett az is, hogy augusztusban közel 150 ezer támogatott álláshely volt a költségvetési intézményekben, amely az eddigi legnagyobb létszám a közfoglalkoztatás történetében hazánkban. Novemberben elindult a téli közfoglalkoztatási program, ami miatt a havi 12 milliárdos költségek 21 milliárd fölé emelkedtek. Emiatt lehetséges, hogy az előirányzathoz képest többletforrásokra lesz szükség, amelyet fedez a többi aktív tételből megmaradó forrás.

2. TÁBLÁZAT: A NEMZETI FOGLALKOZTATÁSI ALAP KIADÁSAI (MILLIÓ FORINT)

Kiadások	törvényi előirányzat	XI. hó	teljesítés I-XI. hó	teljesítés %-a
Aktív támogatások	33 000,0	3 999,4	24 258,9	67,3
- Foglalkoztatási és képzési támogatások	27 000,0	3 828,5	21 122,6	70,3
- Járulékkedvezmény megtérítés	6 000,0	170,9	3 136,2	52,3
Szakképzési és felnőttképzési támogatások	27 500,0	666,0	8 200,1	30,7
Passzív kiadások	59 361,9	3 630,1	43 811,8	73,8
- Álláskeresési ellátások	59 000,0	3 630,1	43 811,8	74,3
- Nyugdíjbiztosítási Alapnak átadás	361,9	0,0	0,0	0,0
Bérgarancia kifizetések	6 000,0	287,4	4 987,2	83,1
Működtetési célú kifizetések	300,0	103,8	1 245,0	81,9
Start- munkaprogram	153 779,8	21 493,3	146 076,8	95,0
Egyenlegtartási és kockázatkezelési keret	2 919,3	0,0	0,0	0,0
EU-s elő és társfinanszírozás	62 279,6	3 739,2	59 121,6	94,9
- TÁMOP 1.1 Munkaerőpiaci szolgáltatások és támogatások	35 000,0	3 006,4	28 963,2	82,8
- TÁMOP 1.2 Foglalkoztatást ösztönző normatív támogatások	11 000,0	732,8	13 878,9	126,2
- Foglalkoztathatóság és Alkalmazkodóképesség EU-s társfin.	16 279,6	0,0	16 279,6	100,0
Költségvetés szerinti kiadások	355 140,6	33 919,1	294 723,7	83,1
Összes kiadás	355 140,6	33 919,1	294 715,7	83,1
Összes bevétel	329 140,6	30 393,5	319 970,5	97,2
Egyenlegváltozás	-26 000,0	-3 525,7	25 254,8	-

Forrás: Magyar Államkincstár

A tervezett kiadások 83,1 százalékát, azaz 295 milliárd forintot kifizettek az év első tizenegy hónapjában. Az egyenleg így 25 milliárd forintos volt.

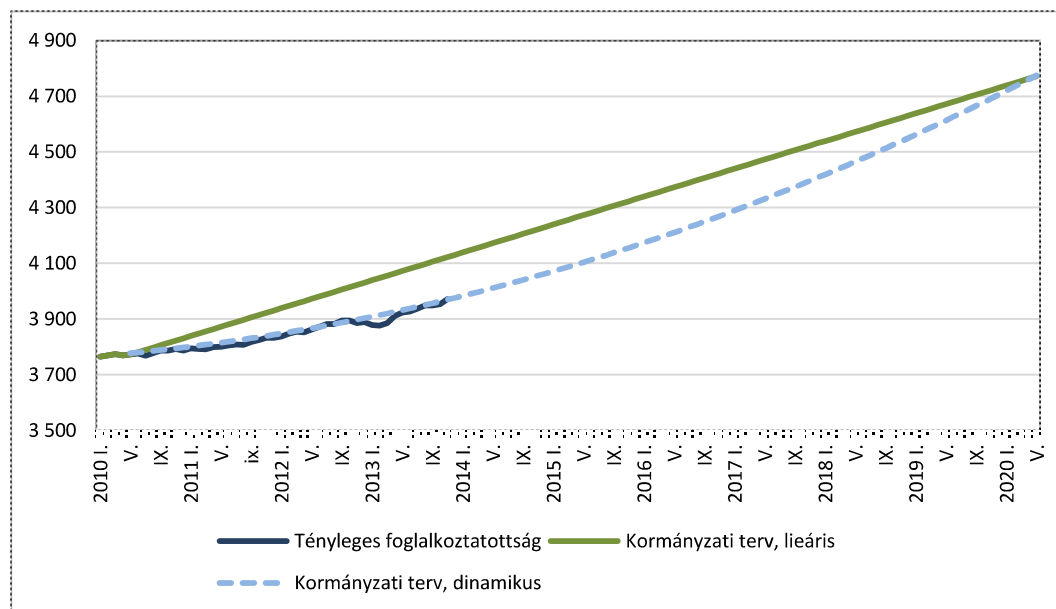
4. A kormányprogram értékelése

4.1. Tíz év alatt egy millió munkahely

A 2010-es kormányprogramban az egyik fő vállalás az volt, hogy 10 év alatt 1 millió új munkahelyet teremtsen a Kormány. 2010 második negyedévében 3 millió 779 ezer fő volt foglalkoztatva az országban. Ez alapján 2020-ra el kell érni a 4 millió 779 ezer főt. Jelenleg a szezonálisan kiigazított létszámadat 3 millió 947 ezer fő, amely alapján 4,4 százalékkal emelkedett a foglalkoztatottak száma. Az alábbi ábrán látható, hogy időarányosan egyelőre 151 ezer fővel marad el a tervezettől a tényleges foglalkoztatottság. Azonban ez a technikai kivetítés nem modellezi jól a gazdasági folyamatokat. Amennyiben dinamikusán kívánjuk kivetíteni a foglalkoztatottság jövőbeni alakulását, akkor már látható, hogy a válságból való

kilábalás miatt az első években csak enyhe foglalkoztatottság bővülés valósítható meg, amely 2015 után felgyorsulhat. Ez alapján a kormányzati tervek megfelelő ütemben haladnak, de ehhez példanélküli foglalkoztatottság bővül szükséges.

7. ÁBRA: TÉNYLEGES FOGLALKOZTATOTTSÁG ÉS A KORMÁNYZATI TERV (EZER FŐ, SZEZONÁLISAN KIIGAZÍTOTT)

Forrás: KSH, Századvég-számítás

A tervek alapján a mezőgazdaságban, az építőiparban és a turizmusban kéne létrehozni a munkahelyeket. Egyelőre ezekben az ágazatokban csak enyhén vagy egyáltalán nem nőtt a foglalkoztatottság.

A rugalmas foglalkoztatottsági formák törvényi alapjait az új Munka Törvénykönyvében már lefektette a Kormány, aminek következtében folyamatosan nő az atipikus foglalkoztatási formák aránya, közöttük is leginkább a részmunkaidős foglalkoztatás.

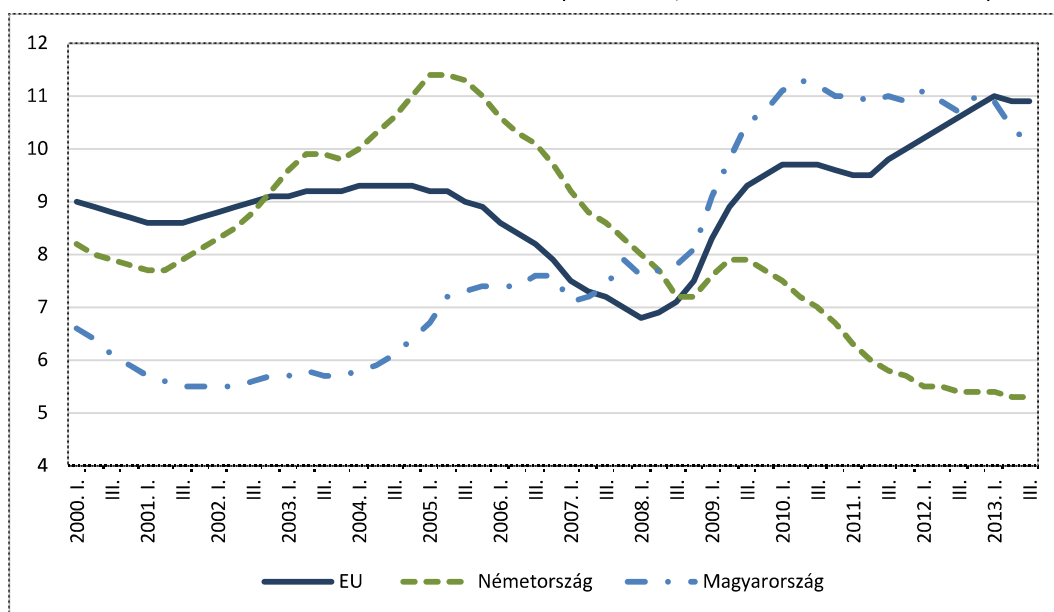
III. Elemzések

1. Magyarország és Németország munkaerőpiaca a válságban

A 2008-ban kirobbant gazdasági világválság következtében az Európai Unió számos országában a munkaerő-piaci folyamatok jelentősen romlottak. Az egyik kivételt Németország jelenti, ahol nem volt olyan negatív hatása az USA-ból kirobban pénzügyi válságnak. A következőkben áttekintjük a hazai és a német munkaerő-piaci folyamatokat, összehasonlítjuk az intézkedéseket, és hogy milyen tényezők vezettek a mai helyzethez.

A válság kirobbanása előtt egészen 2005-ig jelentősen nőtt a munkanélküliség Németországban, ahol 2003-tól már magasabb volt a mutató, mint az EU-s átlag. Eközben hazánkban jóval az uniós átlag alatt maradt az állástalanok aránya, amely csak kis mértékben nőtt meg 2008-ig. A fordulatot 2005 jelentette Németországban, amikor is a csúcstól jelentő 11,3 százalékról 2013 év végéig 5,3 százalékra süllyedt a munkanélküliség aránya az államban. Eközben Magyarországon a válság kirobbanása után majdnem megduplázódott az állástalanok aránya a 2002-es állapotokhoz képest.

8. ÁBRA: MUNKANÉLKÜLISÉGI RÁTA (SZÁZALÉK, SZEZONÁLISAN KIIGAZÍTVA)

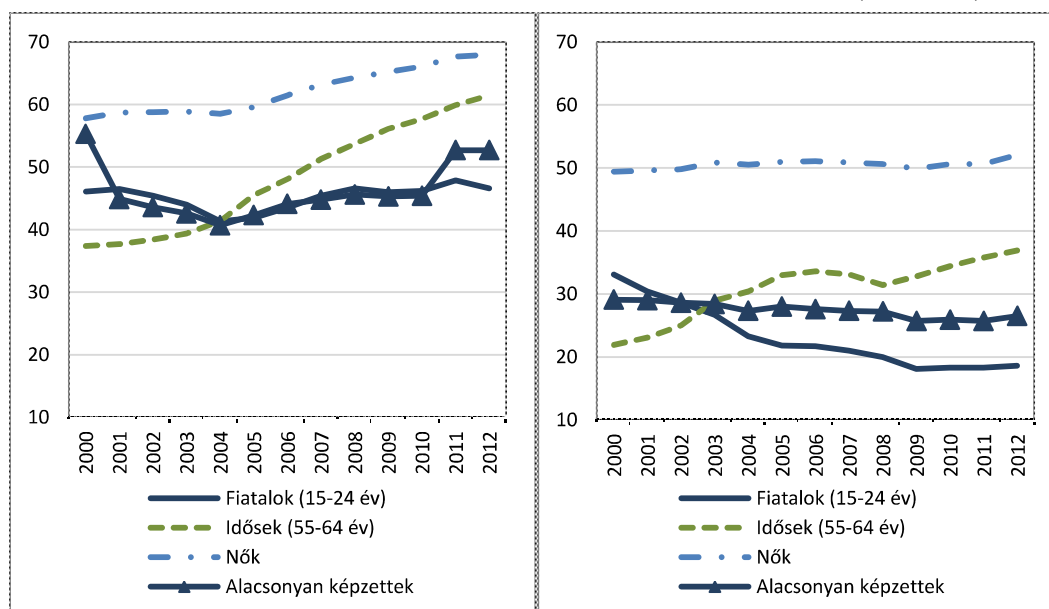

Forrás: Eurostat

Németországban 2005-ben jelentős fordulat következett be. Az akkori SPD Zöld párti koalíció, Gerhard Schröder vezetésével bejelentette az „Agenda 2010” nevű programját, amelynek célja a szociális ellátó rendszerek átalakítása volt. Legfontosabb intézkedése a szociális segély megszüntetése volt (ún. Hartz-IV-törvény), a munkanélküli-segéllyel egybevonva kialakította a kétfajta munkanélküliségi juttatást (Arbeitslosengeld I és II), amelyre az álláskereső meghatározott ideig voltak jogosultak. Ha ezen időköz alatt nem

fogadtak el egy felajánlott munkahelyet, megszüntették a segély kifizetését. Ezzel az volt a célja a német kormányának, hogy munkakeresésre ösztönözze az álláskeresőket és az inaktívakat. Természetesen ez a német állampolgárok körében felháborodást váltott ki, és számos tiltakozás volt emiatt az országban. Valószínűleg ennek következtében kellett idő előtti választásokat kiírni, amelyet el is veszített az addig kormányzó párt. De a kormányváltás ellenére fennmaradtak a reformok, amely hozzájárult ahhoz, hogy több mint egy millió fővel csökkenjen a munkanélküliek száma, és a munkanélkülségi ráta elérje az 5,3 százalékot. Természetesen nem csak ennek köszönhető a „német csoda”, hiszen a konjunktúra erősödével és a német termékek iránti kereslet növekedésével a gazdaság még a válság időszakában is növekedni tudott. Amint az alábbi ábrán is látható a 2005-ös reformnak köszönhetően leginkább a nők és az idősek foglalkoztatottsága nőtt, miközben Magyarországon csak az 55 év felettiek munkakínálata és kereslete bővült érdemben.

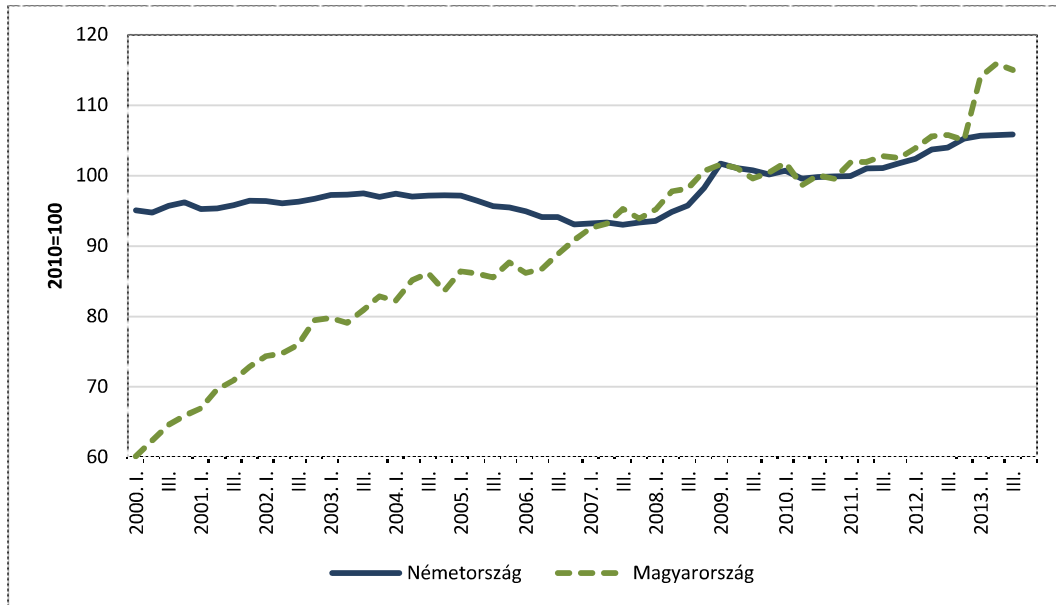
9. ÁBRA: FOGLALKOZTATOTSÁGI RÁTA EGYES CSOPORTOKBAN (SZÁZALÉK)

Forrás: Eurostat

Az egységnyi munkaerőköltség alapján jól látszik, hogy szinte alig változott Németországban a mutató, miközben hazánkban majdnem a duplájára nőtt. Egyrészt azért is van különbség a két ország között, mivel hazánkban a recesszió következtében az egy munkavállalóra jutó kibocsátás csökkent, miközben a költségek növekedtek, másrészt szintben jelentős az eltérés a két ország között. A német munkaerő átlagosan magasabb hozzáadott értéket teremt, mint a magyar munkaerő, másrészt a német munkaerőköltségek nem nőttek olyan jelentős mértékben.

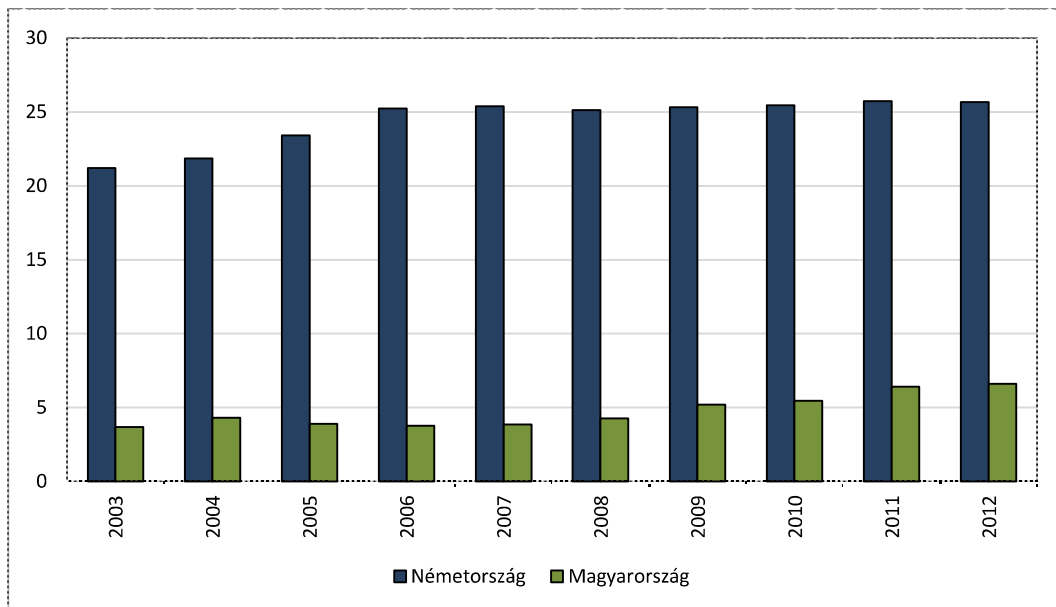
10. ÁBRA: EGYSÉGNYI MUNKAERŐ KÖLTSÉG (SZÁZALÉK)

Forrás: OECD

Jelentős az elmaradása hazánknak a részmunkaidős foglalkoztatásban is, de folyamatosan nő az aránya az atipikus foglalkoztatási formáknak. Azonban ennek a legfőbb korlátja a bérek alacsony szintje. Amíg a részmunkaidős bérek nem nőnek dinamikusabban, addig nem valószínű, hogy elérheti a német arányt a hazai.

11. ÁBRA: RÉSZMUNKAI DÖS FOGLALKOZTATOTTAK ARÁNYA (SZÁZALÉK)

Forrás: Eurostat

Összességében a Kormány foglalkoztatáspolitikája nagyon hasonlít a német reformokra: szintén munkaára ösztönöz, és nem támogatja azt, hogy az inaktívak segélyből éljenek. A legnagyobb különbség viszont az, hogy a német gazdaság szerkezete jobban támogatja azt,

hogy a versenyszférában jöjjenek létre az új munkahelyek, míg nálunk a reformok a válság időszakában indultak el, amely jelentősen megnehezíti a kitűzött célok elérését. Jelenleg inkább a közfoglalkoztatás az, ami képes új munkahelyek teremteni az országban, de a gazdasági fellendülésének következtében már jelentősebben növekedhet az alkalmazottak száma a versenyszférában, és csökkenhet a szerepe a közmunkának.

2. 2014-es Nemzeti Foglalkoztatási Alap

A 2014-es költségvetésben a Nemzeti Foglalkoztatási Alap bevételi és kiadási főszámai csak kis mértékben változtak el az előző évhez képest. Ebben az évben már nem lesznek olyan hangsúlyeltolódások, mint amik tavaly történtek a passzív és aktív eszközök finanszírozása között.

3. TÁBLÁZAT: 2013–2014-AS NEMZETI FOGLALKOZTATÁSI ALAP BEVÉTELI OLDALA (MILLIÓ FORINT)

Bevételek	2013	2014
TÁMOP intézkedések bevételei	39 000,0	46 000,0
Egyéb bevételek	2 650,0	2 400,0
- Területi egyéb bevétel	850,0	750,0
- Központi egyéb bevétel	1 000,0	1 000,0
- Szakképzési és felnőttképzési egyéb bevétel	800,0	650,0
Szakképzési hozzájárulás	54 814,6	57 071,1
Egészségbzt. és munkaerőpiaci járulék NFA-t megill. hányada	120 133,3	125 041,5
Költségvetési támogatás és hozzájárulás	111 542,7	95 936,7
- Költségvetési támogatás	20 000,0	-
- Munkahelyvédelmi akciótervvel összefüggő hozzájárulás	91 542,7	95 936,7
Bérgarancia támogatás törlesztése	1 000,0	1 000,0
Összes bevétel	329 140,6	327 449,3

Forrás: Államkincstár

A Nemzeti Foglalkoztatási Alap **bevételi főszámai közel 2 milliárd forinttal csökkentek, amely csak technikai jellegű változás, hiszen az alapot a központi költségvetésből finanszírozzák (a költségvetési támogatások csökkentek)**. Közvetlenül csak néhány tétel folyik be a kasszába. Ezek közül ki kell emelni **a szakképzési hozzájárulásból** származó bevételeket. **A tavalyi évhez viszonyítva a szaktárca 4 százalékos bevétel növekedéssel számol.** Mivel a tervezésnél 2013-es előirányzathoz viszonyíthatták az adatokat, akkor még nem volt tisztán látható, hogy ebből a tételből befolyt összegek enyhén felülmúlhatják a várakozásokat. Így az is elképzelhető, hogy az idei évben is több folyhat be szakképzési hozzájárulás címszó alatt az alap kasszájába. Az idei évben a „Munkahelyvédelmi akciótervvel összefüggő” központi költségvetési hozzájárulás 96 milliárd forinttal növeli az

alap bevételeit, amely csak enyhén növeli az alap bevételeit. A csökkenés a költségvetési támogatások eltörléséhez köthető, amely szintén csak technikai jellegű változás.

4. TÁBLÁZAT: A NEMZETI FOGLALKOZTATÁSI ALAP KIADÁSAI (MILLIÓ FORINT)

Kiadások	2013	2014
Aktív támogatások	33 000,0	32 000,0
- Foglalkoztatási és képzési támogatások	27 000,0	27 000,0
- Járulékkedvezmény megtérítés	6 000,0	5 000,0
Szakképzési és felnőttképzési támogatások	27 500,0	26 400,0
Passzív kiadások	59 361,9	56 313,9
- Álláskeresési ellátások	59 000,0	56 000,0
- Nyugdíjbiztosítási Alapnak átadás	361,9	313,9
Bérgarancia kifizetések	6 000,0	6 000,0
Működési célú kifizetések	300,0	1 600,0
Start- munkaprogram	153 779,8	183 805,3
EU-s elő és társfinanszírozás	62 279,6	71 330,1
- TÁMOP 1.1 Munkaerőpiaci szolgáltatások és támogatások	35 000,0	41 000,0
- TÁMOP 1.2 Foglalkoztatást ösztönző normatív támogatások	11 000,0	3 200,0
- Foglalkoztathatóság és Alkalmazkodóképesség EU-s társfin.	16 279,6	17 130,1
- 2014-2020-as időszak munkaerőpiaci programjainak előfinanszírozása	-	10 000,0
Összes kiadás	355 140,6	377 449,3
Egyenlegváltozás	-26 000,0	-50 000,0

Forrás: Államkincstár

Az összes kiadás 22 milliárd forinttal emelkedik a tervek szerint az idei évben a tavalyihoz képest. Az aktív támogatások összege alig változik. A foglalkoztatási és képzési kiadások nem módosultak. A tavalyi év novemberéig a rendelkezésre álló keret mindössze 70 százalékát használták fel, így az idei évben sokkal több programot kell indítani a szaktárcának, hogy felhasználásra kerüljön az összes forrás. A szakképzési és felnőttképzési támogatások előirányzata több mint 1 milliárd forinttal kevesebb, mint a tavalyi tervezetet, azonban 2013-ban szintén csak töredéke került felhasználásra a rendelkezésre álló keretnek, annak köszönhetően, hogy az EU-s források felhasználása élvez prioritást a területen.

A passzív kiadások szintén csak kis mértékben, 3 milliárd forinttal maradnak alul a tavalyihoz képest. A legnagyobb passzív tétel az álláskeresési ellátások, amely eléri az 56 milliárd forintot. A legnagyobb kiadási tétel az idei költségvetésben a Startmunka-program. **A közfoglalkoztatásra fordítható összeg 30 milliárd forinttal nő.** Erre szükség is lehet, mivel több embert és hosszabb ideig akar foglalkoztatni a Kormány 2014-ben, valamint a téli közfoglalkoztatási programnak is magasak a költségei. Az EU-s elő és társfinanszírozás közel 9 milliárd forinttal lesz több idén a tavalyihoz képest. Ez leginkább a 2014–2020-as időszak előfinanszírozásához köthető.

A tavalyi évhez képest jelentősen csökkent a tervezett egyenleg, amelynek önmagában nincs információtartalma, sem a költségvetési hiány, sem az Alap gazdálkodása szempontjából. Az elsődleges szempont az, hogy a törvényben szereplő fő számok teljesüljenek, ami valószínűsíthető az előző évi bevételi oldali folyamatok tükrében. Az egyenleg a betétállomány változása nélkül 50 milliárdos hiánnyal van tervezve, amely teljesülésének feltételi adottak.